

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Стефан Минчев Вачков

Икономически университет – Варна, катедра „Финанси”

научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка”

Относно: конкурс за „доцент” по научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (банково дело и парична политика)” в УНСС.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Финанси” на УНСС съгласно Решение на АС № 5/12.07.2017 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 2241/24.10.2017 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС и Решение на научното жури от 02.11.2017.

2. Информация за кандидатите в конкурса

Единствен кандидат по конкурса е гл. ас. д-р Ирина Петкова Казанджиева-Йорданова – преподавател в катедра „Финанси” на УНСС. Тя завършва специалност „Финанси” (профил „Банково дело”) в УНСС през 2001 г. и придобива образователната и квалификационна степен (ОКС) „Бакалавър”, а през 2004 г. – ОКС „Магистър” по финанси и банково дело в Стопанския факултет на СУ “Климент Охридски”. След успешно защитен дисертационен труд на тема “Защитата на потребителите и нелихвените разходи по потребителските и жилищните кредити (по примера на България)”, през 2007 г. придобива образователната и научна степен „Доктор” по научната специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“. От м. януари 2005 г. до момента е последователно:

хоноруван асистент към катедра „Финанси” на УНСС; старши асистент във Висшето училище по застраховане и финанси – София; асистент и главен асистент към катедра “Финанси” в УНСС.

Извън преподавателските си и научни ангажименти кандидатът, работи като: икономист и експерт в отдел “Парична и банкова статистика” на Българската народна банка; главен експерт в отдел „Информация и анализи” на Фонда за компенсирание на инвеститорите; член на Комитета по управление към Фонда за гарантиране на сетълмента към Централен депозитар АД; представител на Асоциацията на банките в България в Комитета по финансови пазари, Комитета по платежни системи и Комитета по банков надзор към Европейската банкова федерация в Брюксел; началник направление “Банкова политика и анализи” в Асоциация на банките в България, координатор на Комитета по капиталови пазари, Работната група по попечителски и депозитарни услуги на банките, Комитета по платежни системи и Комитета по икономическа политика към Асоциация на банките в България.

Ползва на отлично ниво английски език, а на добро – немски, норвежки и руски език.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Кандидатът отговаря напълно на *задължителните условия* по обявения конкурс (чл. 24 от ЗРАСРБ), защото:

- притежава образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“;
- повече от две години е заемал всяка от академичните длъжности „асистент” и „главен асистент“;
- има публикуван монографичен труд („Доктрината “Too big to fail”, издателство „Изток-Запад”, 2017), рецензиран от две хабилиитирани по същата научна специалност лица.

При изискуем минимум от 300 точки е отчетено значително преизпълнение (415 точки) на *допълнителните изисквания* към учебната и научно-изследователската дейност (съгласно чл. 15, ал. 1 на ЗРАСРБ и чл. 53, ал. 2 на ППЗРАСРБ). Изключение правят изискванията по т. П.2.6; П.2.8; П.2.3.2 и П.2.4.1.

Констатира се висок процент на изпълнение на *качествените изисквания* с изключение на тези по точки: 1.1-1.3; 1.6; 1.8; 2.4-2.5; 3.1-3.3; 4.1.2; 4.1.3; 4.2.1-4.2.2; 4.3.1 и 4.3.3.

Тези факти ми дават основание да споделя напълно становището на Съвета по хабилитация на УНСС от 16.05.2017 г., че кандидатурата на гл. ас. д-р Ирина Петкова Казанджиева-Йорданова *съответства* на количествените и качествените изисквания, приети от Академичния съвет за заемане на академичната длъжност „доцент”.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Гл. ас. д-р Ирина Петкова Казанджиева-Йорданова работи 7 години на основен трудов договор в УНСС, в т.ч. - над шест години, като главен асистент. През този период тя води лекции и семинарни занятия по редица дисциплини: „Парична теория и парична политика“ и „Банково дело“ - в бакалавърските програми „Финанси“ и „Банково дело“ на специалност „МИО” (на английски език); „Управление на кредитния риск“, „Поведенчески финанси“ и „Световната финансова система и паричната политика“ - в магистърската програма „Банково дело и международни финанси“; „Финансово посредничество и финансови пазари“ (в магистърската програма „Макроикономика и финанси“) и „Банково дело“ (в магистърската програма „Финанси“). От 2013 г. ръководи магистърската програма „Банково дело и международни финанси“ на катедра „Финанси“ в УНСС.

Автор е на учебно помагало „Пари, банки, кредит” (Университетско издателство на УНСС, 2014).

Преценявам, че кандидатът *притежава* необходимия професионален опит и компетентност за заемане на академичната длъжност по конкурса.

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

Научните трудове на кандидата „покриват” широк тематичен периметър:

- *проблемът (доктрината) “Too big to fail”* в контекста на последната глобална финансова криза (монографичен труд, четири научни статии и три научни доклади);
- *европейската схема за гарантиране на депозитите* (една научна статия);
- *посткризисно развитие на банковата система* (една научна статия, четири научни доклади);
- *Европейската платежна система* (един научен доклад);
- *Капиталовият съюз и икономиките на страните от Европейския съюз* (два научни доклади);
- *шест разработки с научно-приложен характер* – един международен, два национални и три университетски проекти.

Четири статии на кандидата са публикувани в *индексирани* научни списания: (Economic Alternatives, 2013, Issue 2, сс. 110-125; „Народостопански архив”, 2017, бр.1, сс. 15- 40; Economic Alternatives, 2017, Issue 1, pp. 51-78; „Известия”, 2017, бр. 2, сс. 103-127) и една – в *специализирано* научно списание с редколегия („Социално-икономически анализи”, кн. 1, 2017, сс. 58-66).

Установено е *цитиране* на автора в една докторска дисертация, четири научни доклади на английски език (електронни издания), два учебника и един научен доклад на български език.

Публикациите на кандидата са разработени на висок, ясен и логичен научен стил и са *изцяло* негово дело. Освен *отлична теоретична*

подготовка, в тях се демонстрират *завидни умения за емпирични изследвания* с помощта на богат арсенал от методи и модели. Най-важните изводи и предложения в тях се онагледяват с множество фигури, диаграми и таблици. Всички от посочените литературни източници и приложения са коректно използвани и/или коментирани в изложението на всяка разработка.

Най-голямо внимание сред публикациите на кандидата заслужава *монографичният труд* „Доктрината “Too big to fail” (ТВТФ), който попада изцяло в проблематиката на обявения конкурс и е посветен на изключително актуални въпроси от теорията и практиката на съвременното банкиране (банков мениджмънт). В него се отстоява тезата, че „Въпреки спасяванията на банки, произтичащи от мениджърски грешки и рисково поведение със средствата на данъкоплатците, т.е. прехвърляне на частни загуби към публичния сектор, прилагането на доктрината ТВТФ по време на глобалната финансова криза допринесе за стабилизиране на банковия сектор и предотврати възникването на банкови паники, т.е. тя имаше положителен ефект” (с. 18).

В *първа глава* е направен подробен преглед на научните изследвания за въпросната доктрина и се разглеждат примери за нейното прилагане спрямо системно важни банки извън Европейския съюз. Анализират се критериите, определящи една банка като системно важна и са изведени аргументи „за” и „против” нея (с.73-76). Правилно се констатира, че не е възможно да се даде приоритет на едната или другата група, защото целесъобразността от нейното приложение се преценява във всеки отделен случай.

Във *втора глава* се представят конкретни примери за отказ от доктрината за системно важни банки в твърде малка страна като Исландия (с. 116-119).

В *трета глава* вниманието на авторката се фокусира върху три актуални проблема. Първо, отражението на предприетите мерки за системно важните банки в еврозоната и на глобално ниво за ограничаване на техния растеж. Второ, макропруденциалните надзорни мерки, респ. допълнителните капиталови изисквания за увеличаване устойчивостта на банките. Трето, новата концепция за поемане загубата на банката преди всичко от акционерите и големите кредитори чрез реструктурирането ѝ с помощта на конкретни инструменти. Специално внимание се отделя на необходимостта от усъвършенстване на европейската схема за гарантиране на депозитите (с. 167-185).

В *четвърта глава* се изследва влиянието на глобалната финансова криза върху банковата система на България. Анализират се ключови коефициенти за седем системно важни банки у нас и връзката им с тяхната големина. Потвърждава се фактът, че поради слабата интегрираност към страните с развити банкови системи и преобладаващите при всички банки традиционни (балансово детерминирани) сделки, тя остава имунизирана срещу финансово „заразяване”. Установява се, че европейското законодателство за банковия съюз не създава проблеми пред ликвидността и капитала на трезорите, а неучастието на страната в него не генерира down-side рискове за банковата ни система (с. 237-298).

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По-значимите *приносни моменти* в научното творчество на кандидата могат да се систематизират в следните направления:

1. Направен е цялостен обзор на доктрината „ТВТФ“ с особен акцент върху нейната еволюция след глобалната финансова криза.

2. Изследван е ефектът от въвеждането на изискването за минимално допустимите пасиви (MREL) и за минимален общ капацитет за абсорбиране на загуби (TLAC) спрямо глобалните системно значими банки в контекста на ТВТФ-проблема.

3. Аргументирани са последствията от въвеждането на хармонизирано максимално ниво на защита на депозитите, премахването на ко-застраховането, намаляването на срока за изплащане на депозитите и е оценено равнището на защита на депозитите в страните от ЕС и в България.

4. Анализирана е връзката между ключови коефициенти за седем системно важни банки в България и тяхната критична маса.

7. Критични бележки и препоръки

Първо. Отделните части (параграфи) във всяка глава на монографичния труд би трябвало да се номерират съгласно утвърдената практика и да се дезагрегират на подпараграфи.

Второ. От гледна точка на доминиращата чужда собственост върху капитала на повечето системно значими банки у нас („дистанционно” управляваните субсидиари) намирам за по-подходящо да се използва изразът „банкова система на България”.

Трето. Налице е известна небалансираност между обема на главите в монографичния труд: глава първа (46 страници); глава втора (45), глава трета (62) и глава четвърта - 114 страници.

Четвърто. При изследването на феномена „ГВТФ“, освен безспорно важните регулаторни аспекти, трябва да се вземат предвид проблемите, произтичащи от конфликта между властта и морала на банките. Те имат не само силно негативна рефлексия върху качеството на техните бизнес и оперативни модели, но компрометират приложението на макропруденциалните мерки.

8. Заключение

Като оценявам *положително* научно-изследователската и учебно-преподавателската дейност на гл. ас. д-р Ирина Петкова Казанджиева-Йорданова, с пълна убеденост предлагам на членовете на уважаемото научно жури да гласуват *за* нейното избиране на академичната длъжност “доцент” по научната специалност „Финанси парично обращение, кредит и застраховка (банково дело и парична политика)”.

4 декември 2017 г.

Варна

Подпис:

(проф. д-р Стефан Вачков)